

Białystok, dnia 9 sierpnia 2017 r.

dr hab. Marzanna Poniatowicz, prof. UwB
Zakład Ekonomiki i Finansów
Samorządu Terytorialnego
Wydział Ekonomii i Zarządzania
Uniwersytet w Białymstoku

Recenzja pracy doktorskiej mgr Agnieszki KRZEMIŃSKIEJ

pt. „Budżet bieżący jako instrument gospodarki finansowej jednostek samorządu gminnego”, napisanej pod kierunkiem dra hab. Marka Dylewskiego, prof. WSB na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego

1. Trafność wyboru tematu i aktualność podjętej w dysertacji problematyki badawczej

Recenzowana praca dotyczy problematyki ważnej zarówno z naukowego, jak i praktycznego punktu widzenia. Przedmiotem analiz zawartych w dysertacji są kwestie budżetowania bieżącego i jego roli w systemie budżetowania gmin, a więc zagadnienie relatywnie rzadko poruszane w kontekście teorii finansów lokalnych. Większość opracowań naukowych w tym zakresie dotyczy przede wszystkim budżetu JST w ujęciu ogólnym, tj. jako instrumentu lokalnej gospodarki finansowej. Już sam fakt wyeksponowania przez Autorkę jednego z komponentów budżetu, tj. budżetu bieżącego, funkcjonującego obok budżetu kapitałowego (zwanego budżetem inwestycyjnym lub rozwoju) przesądza o oryginalności podjętej problematyki badawczej.

Na wagę i aktualność przedmiotowej problematyki składają się dodatkowo również inne uwarunkowania.

Po pierwsze, relatywnie niedawno, bo dopiero od 2011 r. w polskim systemie finansów lokalnych wprowadzono obligatoryjną zasadę równoważenia sfery bieżącej budżetów jednostek samorządu terytorialnego (JST), przekładającą się na konieczność

wpracowywania przez te jednostki nadwyżki operacyjnej. W tym kontekście wszelkie przedsięwzięcia badawcze mające na celu zdiagnozowanie wpływu przedmiotowej reguły na sposób i kierunki wydatkowania środków publicznych w podsektorze samorządowym należy uznać za ważne i aktualne.

Po drugie, podjęta w dysertacji problematyka badawcza jest kluczowa z punktu widzenia nowych limitów zadłużenia JST, tj. obowiązujących w polskim systemie prawnym od 2014 r. tzw. indywidualnych wskaźników zadłużenia (IWZ). Ich konstrukcja opiera się bowiem na relacji bieżących dochodów budżetowych i bieżących wydatków budżetowych, a więc kategorii wpisujących się w zakres budżetu bieżącego. Przesądza ona o rzeczywistym potencjalne jednostki do obsługi długu. Budżetowanie bieżące odgrywa więc istotną rolę w kontekście lokalnej polityki zadłużenia.

Po trzecie, jeśli uzmysłowimy sobie fakt, że wydatki bieżące stanowią średnio ok. 87% wydatków budżetowych ogółem JST to niewątpliwie opisywana w dysertacji zasada równoważenia budżetu bieżącego ma pierwszoplanowe znaczenie w kontekście dyscyplinującego oddziaływania na wielkość wydatków publicznych podsektora samorządowego.

Po czwarte, podział budżetu na część bieżącą i inwestycyjną odgrywa istotną rolę w procesach zarządzania finansami JST, przede wszystkim pod kątem optymalnego dostosowania poziomu i struktury wydatków bieżących i inwestycyjnych do możliwości finansowych JST. Wynika to z faktu, że w krótkim horyzoncie czasu budżet bieżący jest instrumentem służącym utrzymaniu płynności finansowej, natomiast w dłuższej perspektywie planistycznej jest punktem wyjścia do planowania wydatków rozwojowych (inwestycyjnych) gminy.

W opisanych uwarunkowaniach powstaje szczególne zapotrzebowanie na rzetelne badania naukowe dotyczące wpływu obowiązujących od niedawna w polskim systemie prawnym mechanizmów równoważenia budżetu bieżącego na zmiany alokacji środków publicznych w jednostkach samorządu terytorialnego. Recenzowana dysertacja doktorska bardzo dobrze wkomponowuje się w pożądane nurty badawcze. Reasumując, dokonanie przez Autorkę wyboru obszaru badawczego należy uznać za w pełni uzasadnione, a samo sformułowanie tematu dysertacji i jego ukierunkowanie za trafne i odpowiadające aktualnym problemom badawczym.

2. Sformułowanie celu pracy, wybór hipotez badawczych i poprawność ich weryfikacji

Deklarowany przez Autorkę cel badawczy dysertacji to: „*udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy istniejący obowiązek równoważenia wydatków bieżących dochodami bieżącymi może w znaczący sposób wpływać na kierunki rozdysponowania środków publicznych przez jednostki samorządu gminnego ze szczególnym uwzględnieniem wydatków bieżących oraz ograniczać poziom realizacji zadań przez gminy*”. Doktorantka formułuje również następujące cele cząstkowe:

- (1) Wskazanie zakresu zadań samorządu terytorialnego we współczesnych demokracjach.
- (2) Określenie (diagnoza) systemów budżetowych na przykładzie wybranych państw, ukazanie budżetu bieżącego na tle budżetowania w sektorze publicznym oraz procedur jego konstrukcji.
- (3) Ocena rozwiązań w zakresie obowiązku równoważenia budżetu bieżącego.
- (4) Określenie zakresu wpływu konieczności równoważenia budżetu bieżącego na procesy uwalniania wolnych środków na inwestycje w szczególności w miastach na prawach powiatu.

W rozprawie przyjęto następującą hipotezę badawczą: „*obowiązek równoważenia wydatków bieżących dochodami bieżącymi, może w sposób znaczący wpływać na kierunki wydatkowania środków publicznych przez gminy*”. Mam pewne zastrzeżenia co do sposobu jej sformułowania. Otóż generalnie hipoteza rozumiana jako naukowe przypuszczenie co do istnienia lub nieobecności danej rzeczy. Stanowiąc swoiste uogólnienie obserwacji, może dotyczyć zjawisk w określonym miejscu lub czasie, przy czym ów czas oznacza teraźniejszość lub przeszłość, nigdy przyszłość, co jednoznacznie wynika z wymogu empirycznej sprawdzalności hipotezy. Użyte natomiast przez Autorkę sformułowanie „*może w sposób znaczący wpływać*” odnosi się do przyszłości. W tym kontekście zdecydowanie bardziej poprawne byłoby sformułowanie: „*w znaczący sposób wpływa*”.

Zarówno cel główny pracy, jak i cele szczegółowe zostały sformułowane w sposób prawidłowy, wykazując przy tym wzajemną spójność i logiczne powiązanie, również w kontekście postawionej hipotezy badawczej. Weryfikacji hipotezy dokonano w sposób rzetelny, poprawny merytorycznie i wskazujący na dobrą znajomość problematyki finansów lokalnych oraz kunszt warsztatu naukowego Doktorantki. Większość stwierdzeń ma udokumentowanie bądź w drodze odwołania do literatury przedmiotu, bądź też do danych

budżetowych charakteryzujących analizowane JST. Świadczy to niewątpliwie o rzetelności Autorki w postępowaniu badawczym.

3. Zastosowane metody badawcze

W celu weryfikacji sformułowanej we wstępie pracy hipotezy badawczej Doktorantka przeprowadziła rzetelną analizę literatury przedmiotu, odnoszącej się zarówno do ogólnych zagadnień samorządności terytorialnej, jak i gospodarki finansowej jednostek sektora publicznego, ze szczególnym uwzględnieniem budżetowania jako instrumentu gospodarki finansowej gmin.

Autorka dysertacji badając wpływ obowiązku równoważenia wydatków bieżących dochodami bieżącymi na kierunki wydatkowania środków publicznych przez JST przyjęła dwustopniową procedurę badań, tj. badań ilościowych, a w dalszej kolejności – jakościowych. Jeśli chodzi o drugi etap badawczy to mam wątpliwości, czy można było go nazwać pogłębioną analizą jakościową. Według mojej opinii jest to wprowadzenie analizy pogłębionej, ponieważ odnosząca się do wyselekcjonowanych w specjalny sposób JST, ale wciąż analiza ilościowa, a nie jakościowa.

W ramach pierwszego etapu, badaniami ilościowymi objęto łącznie 439 JST, na które składały się gminy i miasta na prawach powiatu z obszaru dwóch województw - wielkopolskiego i lubelskiego, a więc jednostek terytorialnych reprezentujących niejako dwa skrajnie zróżnicowane typy samorządności terytorialnej, tj. o wysokim i niskim potencjale finansowym. Przyjęty do analiz okres badawczy objął lata 2008-2015. Autorka uzasadnia to faktem, że dopiero od 2008 r. wprowadzono w Polsce zasadę ujmowania w budżecie JST dochodów i wydatków budżetowych w podziale na bieżące i majątkowe. Wprowadził ją wprowadzenie do ustawy o finansach publicznych z dnia 8 grudnia 2006 r. art. 165a (Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. nr 249, poz. 1832.), ale rzeczywiście zapis ten musiał być po raz pierwszy obligatoryjnie zastosowany dopiero w przypadku uchwał budżetowych JST z 2008 r.

Badania ilościowe oparto na analizie korelacji statystycznej (współczynniki korelacji liniowej Pearsona) zachodzącej między: nadwyżką operacyjną badanych JST, a ich wydatkami majątkowymi, udziałem ich dochodów bieżących w wydatkach bieżących i relacją wydatków

majątkowych do wydatków ogółem, a także między nadwyżką operacyjną a zobowiązaniami finansowymi i rozchodami.

Drugi etap badawczy polegał na uszczegółowieniu badań w formule przeprowadzenia pogłębionej analizy ilościowej (z nieuzasadnionych przyczyn, jak już wcześniej wspomniano nazywanych pogłębioną analizą jakościową – str. 8, 172), polegającej na wyselekcjonowaniu ze wszystkich gmin analizowanych województw po dwóch gmin z: (a) najmniejszą nadwyżką operacyjną, (b) największą nadwyżką operacyjną, (c) nadwyżką operacyjną w okolicach mediany, a następnie zbadaniu w przypadku wybranych w ten sposób jednostek zależności statystycznych zachodzących między zmiennymi analogicznymi, jak w pierwszym etapie.

W wyniku przeprowadzonych analiz ilościowych sformułowana w rozprawie hipoteza badawcza, zgodnie z którą obowiązek równoważenia wydatków bieżących dochodami bieżącymi w sposób znaczący wpływa na kierunki wydatkowania środków publicznych przez gminy województwa wielkopolskiego i lubelskiego potwierdziła się tylko częściowo, tj. tylko w odniesieniu do najbogatszych gmin miejskich woj. wielkopolskiego i miast na prawach powiatu woj. lubelskiego, a tym samym jednostek o największym zakresie samodzielności finansowej i budżetach lokalnych w najmniejszym stopniu zależnych od transferów z budżetu centralnego. Tylko te jednostki przeznaczały wypracowaną nadwyżkę operacyjną na przedsięwzięcia inwestycyjne, przyczyniające się bezpośrednio do kreowania rozwoju lokalnego. Podobne wyniki uzyskano w kontekście drugiego etapu badawczego, odnoszącego się do wyselekcjonowanych JST. Również w tym przypadku wykazano, że tylko najbardziej zasobne jednostki przeznaczały nadwyżkę operacyjną na inwestycje. W pozostałych jednostkach wzrostowi nadwyżki operacyjnej towarzyszył spadek wydatków o charakterze majątkowym.

4. Konstrukcja, układ pracy i jej zawartość merytoryczna

Recenzowana praca jest obszerna - liczy 312 stron. Posiada uporządkowaną, przejrzystą strukturę, zgodną z zasadami spójności merytorycznej i wzajemnego wynikania treści poszczególnych części/rozdziałów. Wspomniana struktura w sposób logiczny i prawidłowy komponuje się z określonymi we wstępie dysertacji celami badawczymi, a także ze sformułowaną hipotezą badawczą.

Dysertacja składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia, bibliografii, spisu tabel i rysunków.

Rozdział pierwszy ma charakter wprowadzający i teoretyczny. Przedstawiono w nim zagadnienia definicyjne związane z samorządnością terytorialną. Scharakteryzowano również pozycję ustrojową oraz strukturę organizacyjną samorządu terytorialnego w poszczególnych modelach struktury organizacyjnej państw członkowskich UE, tj. federalnej, unitarnej i regionalnej. Opisano także zróżnicowane zadania JST w tych państwach. W dalszej części rozdziału Autorka dysertacji skupiła się na zakresie i znaczeniu gospodarki finansowej sektora publicznego w Polsce, akcentując wątki samorządowej gospodarki finansowej w ujęciu czynnościowym, podmiotowym, przedmiotowym i narzędziowym (instrumentalnym). Opisano tu również obowiązujące w polskim systemie prawnym zasady gospodarowania środkami publicznymi, a także gminę jako podstawową jednostkę samorządu terytorialnego, przede wszystkim w kontekście realizowanych przez nią zadań publicznych.

W rozdziale drugim zaprezentowano systemy budżetowe JST na przykładzie wybranych państw (Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, Nowej Zelandii, Francji, Niemiec, Wielkiej Brytanii i Hiszpanii). Następnie scharakteryzowano budżet jako roczny plan finansowy na przykładzie polskich gmin, akcentując w tym zakresie kluczowe źródła dochodów budżetowych, obowiązującą procedurę budżetową, a także dołączaną obligatoryjnie do budżetu wieloletnią prognozę finansową (WPF). Rozdział kończy problematyka równowagi budżetowej w procesie planowania i wykonania budżetu lokalnego.

Kolejny, rozdział trzeci poświęcono kluczowemu zagadnieniu, z punktu widzenia podjętej problematyki badawczej, tj. budżetowi bieżącemu. Budżet ten opisano w szerszym kontekście zróżnicowanych systemów budżetowania, np. budżetowania klasycznego, zadaniowego itp. W tej części dysertacji zdefiniowano specyfikę budżetowania bieżącego, porównano procedury konstrukcji budżetu bieżącego w Polsce na tle innych państw, a także określono zalety wyodrębnienia części bieżącej i inwestycyjnej w budżetach lokalnych.

Szczególnie wysoko oceniam dwa ostatnie rozdziały dysertacji oparte na własnych badaniach empirycznych Doktorantki, tj. rozdział czwarty i piąty. W pierwszym z nich szczegółowo opisano zastosowaną procedurę badawczą, przyjęte w niej założenia oraz metodykę i kryteria doboru próby badawczej. Dokonano również charakterystyki wybranych do analiz województw i gmin. Zidentyfikowano finansowe skutki zmian wynikających z wprowadzenia w polskim systemie prawnym obligatoryjnej zasady równoważenia budżetów bieżących, przede wszystkim w kontekście ich wpływu na strukturę alokacji środków

publicznych w badanych jednostkach. Przedmiotowe zmiany przeanalizowano dwuetapowo, najpierw w ujęciu zagregowanym, tj. odnoszącym się do gmin miejskich, wiejskich, miejsko-wiejskich i miast na prawach powiatów analizowanych dwóch województw, a następnie w ujęciu szczegółowym, tj. odnoszącym się do wybranych, konkretnych jednostek terytorialnych (łącznie 44 JST, w tym: 36 gmin i 8 miast na prawach powiatów).

W ostatnim, piątym rozdziale dokonano wieloaspektowej oceny wpływu zasady równoważenia budżetu bieżącego na alokację środków publicznych JST. Zaproponowano również określone scenariusze wykorzystania budżetowania bieżącego w procesach planowania gospodarki finansowej gmin. Cztery z nich odnoszą się do planowania finansowego krótkookresowego (scenariusz operacyjny - pasywny, operacyjny - aktywny - łagodny, operacyjny - aktywny - umiarkowany, operacyjny - agresywny), natomiast trzy - do planowania długookresowego (scenariusz strategiczny - łagodny, strategiczny - umiarkowany, strategiczny - agresywny). W tej części dysertacji zawarto także rekomendacje Autorki, odnoszące się do niezbędnych, Jej zdaniem systemowych reform polskich finansów lokalnych. Jako przykładowe postulaty sformułowano: postulat polityki mniej restrykcyjnego budżetu; postulat zwiększonej samodzielności finansowej gmin, np. w formule poszerzenia zakresu lokalnego władztwa podatkowego; postulat zmniejszenia uzależnienia budżetów lokalnych od dochodów transferowych z budżetu państwa; postulat ograniczenia powszechnego w Polsce procederu „obciążania” JST przez państwo dodatkowymi zadaniami własnymi, z pominięciem wymaganych prawem, adekwatnych rekompensat finansowych.

5. Znajomość literatury przedmiotu

Atutem pracy jest zawarta w niej bogata literatura przedmiotu, na którą Autorka powołuje się w przypisach. Zamieszczona na końcu opracowania bibliografia liczy ok. 250 pozycji (publikacji książkowych, artykułów w czasopismach, źródeł internetowych itp.), z czego ok. 50 pozycji stanowią źródła obcojęzyczne. Dodatkowo, w bibliografii zamieszczono ok. 50 aktów prawnych, odnoszących się w sposób bezpośredni lub pośredni do problematyki finansów samorządowych.

6. Uwagi krytyczne i kwestie dyskusyjne

Na wstępie pragnę podkreślić, że zaprezentowane poniżej uwagi krytyczne dotyczące recenzowanej dysertacji, mają charakter polemiczny i nie podważają ogólnych walorów

naukowych dysertacji oraz mojej jednoznacznie pozytywnej jej oceny. Przedstawiają się one następująco.

1. W rozdziale pierwszym, zatytułowanym *Gospodarka finansowa w systemach samorządu terytorialnego* zabrakło konsekwentnego „klucza porządkującego” zawarte w nim treści. W pierwszej kolejności (podrozdział 1.1) Autorka opisuje pozycję ustrojową oraz strukturę organizacyjną samorządu terytorialnego w poszczególnych modelach struktury organizacyjnej państw członkowskich UE (federalnej, unitarnej i regionalnej) oraz zróżnicowane zadania JST w tych państwach. Skupia się więc na zagadnieniach ustrojowych i administracyjnych. W dalszej kolejności przechodzi do zagadnień finansowych (podrozdziały 1.2 *Zakres i znaczenie gospodarki finansowej sektora publicznego w Polsce* oraz 1.3. *Podstawy gospodarowania środkami publicznymi w jednostkach sektora finansów publicznych*), aby w podrozdziale 1.4 ponownie wrócić do zagadnień administracyjno-prawnych (*Gmina jako podstawowy podmiot gospodarki samorządowej i jej zadania*). Uważam, że z punktu widzenia przejrzystości analizowanego rozdziału lepsza byłaby jego konstrukcja uporządkowana według następującego klucza:

(a) kwestie ustrojowo - administracyjne samorządności terytorialnej, w tym struktura organizacyjna i zadania JST w wybranych państwach i w Polsce;

b) kwestie finansowe w ujęciu ogólnym, tj. znaczenia podsektora samorządowego (*local governments*) w ogólnym systemie finansów publicznych (*general governments*) w wybranych państwach i w Polsce;

(c) kwestie finansowe w ujęciu szczegółowym, tj. odnoszące się do podstaw gospodarki finansowej polskich JST (gmin, powiatów, województw samorządowych).

2. Niejako konsekwencją zastosowanej przez Doktorantkę konstrukcji pierwszego rozdziału jest to, że w rozprawie zabrakło danych statystycznych obrazujących pozycję finansową podsektora samorządowego w Polsce np. na tle innych państw członkowskich UE. Dotyczy to zarówno danych odnoszących się do dochodów i wydatków budżetowych analizowanego podsektora w relacji do PKB (w tym również wydatków kapitałowych, których wątek często pojawia się w przedmiotowej dysertacji), jak również do relacji osiągniętych wyników budżetowych (ogólnych i operacyjnych) i długu lokalnego do PKB. Takie porównania były bardzo przydatne,

zwłaszcza w aspekcie porównań systemów budżetowych JST wybranych państw, zawartych w kolejnym, tj. drugim rozdziale pracy.

3. W podrozdziale 3.3 zatytułowanym *Budżet bieżący a kapitałowy w gospodarowaniu środkami publicznymi*, wyraźnie wyeksponowano wątki zarządzania finansami lokalnymi. Dlatego też z punktu widzenia zawartości merytorycznej tego rozdziału bardziej trafny byłby jego tytuł: *Budżet bieżący a kapitałowy w kontekście zarządzania finansami gminy*.
4. Autorka na str. 165 dysertacji zamieszcza nie do końca poprawną edycję wzoru matematycznego, odnoszącego się do ustawowego limitu kosztów obsługi zadłużenia JST (art. 243 ustawy o finansach publicznych), czyli do wspomnianego wcześniej wskaźnika IWZ. Prezentowaną w rozprawie formułę:

$$\left(\frac{R_n + O_n}{D_{O_n}}\right) \leq \frac{1}{3} \left\{ \sum_{i=1}^3 \frac{(D_{b_{n-1}} - W_{b_{n-1}}) + D_{sm_{n-1}}}{D_{O_{n-1}}} \right\}$$

należałoby zastąpić formułą:

$$\left(\frac{R + O}{D}\right)_n \leq \frac{1}{3} \times \left(\frac{D_{b_{n-1}} + S_{m_{n-1}} - W_{b_{n-1}}}{D_{n-1}} + \frac{D_{b_{n-2}} + S_{m_{n-2}} - W_{b_{n-2}}}{D_{n-2}} + \frac{D_{b_{n-3}} + S_{m_{n-3}} - W_{b_{n-3}}}{D_{n-3}} \right)$$

7. Uwagi techniczne, redakcyjne i językowe

Recenzowana praca została napisana starannie, poprawnym językiem. Zdarzają się w niej jednak drobne usterki edytorskie i techniczne. Ich przykłady to:

- str. 11, 33, 90, 117, 121, 122, 128, 129, 147, 153, 286 – nazwisko jednego z autorów powołanej publikacji zapisano jako *M. Będziszak* – powinno być: *M. Będzieszak*;
- str. 69 – niepełna i nieprawna formuła przypisu, ograniczona wyłącznie do podania tytułu powołanej publikacji (*Local government debt – why do councils borrow?*) - brakuje adresu strony internetowej;
- przypis na str. 30 – błędy w anglojęzycznym tytule powołanej publikacji (autorzy: K. Mizami i A. Manat); jest: *A citizet Guida to special sistriect to Californian*, powinno natomiast być: *A Citizen's Guide to Special Districts in California*; analogiczne błędy – w bibliografii na str. 295;
- przypis na str. 106 – błędny zapis nazwiska autora; jest: *W. Lechiewicz*, powinno być: *W. Lachiewicz*; podobna uwaga dotyczy zapisu w bibliografii na str. 293;

- przypis na str. 122 – tzw. literówka w słowie *budżet* (*budżiet*); analogiczny błąd - w bibliografii na str. 294.
- str. 141, 287 – występuje niepoprawny zapis anglojęzycznej wersji określenia *plan biznesowy*; jest: *Bussines Plan*, powinno być: *Business Plan*;
- przypis na str. 156 – w tytule publikacji autorstwa B. Dafflona pojawia się słowo *the teory*, powinno być: *the theory*; dodatkowo, wpisano niepoprawną nazwę miejsca wydania tej publikacji, tj. *Chantenham*, zamiast *Cheltenham*;
- przypis na str. 157 - w tytule tej samej publikacji, tj. autorstwa B. Dafflona występuje błędny zapis sformułowania *debt control*, tj. *debt conrtol*; dodatkowo, w nazwie serii wydawniczej występuje błędna nazwa, tj. *Fiscal Federalkism*, zamiast *Fiscal Federalism*; podobnie jak w poprzednim przypadku pojawia się tu również niepoprawna nazwa miejsca wydania publikacji;
- str. 157, rysunek 16 - błędny zapis anglojęzycznej wersji tytułu publikacji źródłowej autorstwa D.S. Kinga; jest: *Fiscal Tiers: the Economisc of Multi-Level Governemt*, powinno być: *Fiscal Tiers: The Economics of Multi-Level Government*; analogiczny błąd występuje w bibliografii na str. 291;
- przypis na str. 163 - błędnie zapisane nazwisko redaktora publikacji; jest: *P. Pierzak*, powinno być: *P. Pietrzak*; to samo dotyczy zapisu w bibliografii na str. 289;
- str. 287 – zamiast rok 1994, pomyłkowo wstawiono rok 19994;
- str. 297 – w bibliografii dwukrotnie pojawia się ta sama, następująca pozycja bibliograficzna: M. Poniatowicz, *Dług publiczny w systemie finansowym jednostek samorządu terytorialnego (na przykładzie miast na prawach powiatu)*.

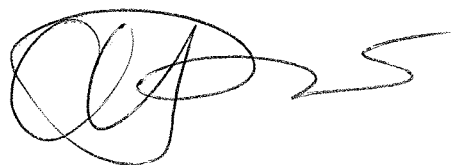
8. Wnioski końcowe

W podsumowaniu merytorycznej i formalnej oceny recenzowanej rozprawy doktorskiej stwierdzam, że mgr Agnieszka Krzemińska na podstawie bogatej literatury przedmiotu i własnych badań empirycznych, przy zastosowaniu właściwej procedury badawczej, dokonała gruntownej i rzetelnej analizy naukowej dotyczącej wpływu zasady zrównoważenia budżetu bieżącego jako instrumentu gospodarki finansowej na alokację środków publicznych w gminach. Doktorantka w drodze logicznego i spójnego merytorycznie wywodu zweryfikowała przyjętą hipotezę badawczą oraz zrealizowała założone cele

badawcze, wykazując się przy tym dużą wiedzą z zakresu nauk ekonomicznych, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki finansów publicznych. Przygotowana przez mgr Agnieszkę Krzemińską rozprawa doktorska stanowi niewątpliwie oryginalne rozwiązanie problemu naukowego. Na ową oryginalność, a tym samym wkład Doktorantki w rozwój dyscypliny naukowej *finanse* składają się przede wszystkim efekty przeprowadzonych przez nią empirycznych badań ilościowych, w interesujący sposób opisanych i skomentowanych w rozdziałach czwartym i piątym. Rozdziały te stanowią najważniejszą część dysertacji i to w nich należy upatrywać głównej wartości dodanej pracy.

Reasumując, mgr Agnieszka Krzemińska dowiodła swojej pełnej przydatności do prowadzenia samodzielnych badań naukowych, a napisana przez nią rozprawa doktorska pt. „*Budżet bieżący jako instrument gospodarki finansowej jednostek samorządu gminnego*” odpowiada wymogom formalnym określonym w *Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* (tekst jednolity: Dz. U. 2016 poz. 882, art. 13 ust. 1). W związku z powyższym wnoszę o przyjęcie przedmiotowej dysertacji oraz dopuszczenie jej do publicznej obrony.

A handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke extending to the right.